

Van: Stichting "Wij vertrouwen stemcomputers niet"
Linnaeusparkweg 98
1098 EJ Amsterdam

Aan: De Minister voor Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijksrelaties
Dhr. A. Nicolaï
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Fax: 070 426 76 34, tevens per aangetekende post.

Betreft: Verzoek tot intrekking goedkeuring stemmachines

Amsterdam, 22 januari 2007.

Zeer geachte minister Nicolaï,

Wij zijn tot de ontdekking gekomen dat er een bijzonder ernstig probleem is met de goedkeuringen voor de in Nederland toegelaten stemcomputers, naast de gebreken die wij eerder al aantoonde. De stemcomputers voldoen namelijk helemaal niet aan de eisen die de wet aan ze stelt. Belangrijke onderdelen van de stemcomputers blijken nooit getest en goedgekeurd. Daarom zijn alle goedkeuringen voor stemcomputers ongeldig.

Wat is er aan de hand?

In de regelgeving (in dit geval de Regeling voorwaarden en goedkeuring stemmachines 1997) staat gedetailleerd omschreven wat een "stemmachine" is (men bedoelt een stemcomputer) en welke functionaliteiten deze moet bezitten.

In artikel 1, onder e, staat wat de Regeling verstaat onder een stemmachine: "een machine waarop gestemd kan worden voor de verkiezing [...], inclusief de hulpapparatuur die wordt gebruikt bij de voorbereiding van de stemmachine voor de stemming, bij het uitbrengen van een stem door de kiezer en bij de verrichtingen van het stembureau in het stemlokaal".

In de bijlage Voorwaarden voor stemmachines staat onder andere dat op de stemcomputer op gebruikersvriendelijke wijze de kandidatenlijsten kunnen worden ingevoerd (artikel 3). Alleen gebeurt dit bij de in Nederland goedgekeurde stemcomputers niet op de stemcomputers zelf, maar op hulpapparatuur. Deze hulpapparatuur bestaat uit pc's met daarop door de fabrikanten bijgeleverde software. In het geval van Nedap/Groenendaal heet deze software ISS, in het geval van Sdu heet de software Elektor. De ter goedkeuring gebrachte stemcomputers zelf bezitten deze functie dus niet. De huidige stemmachines (in de zin van de Regeling) zijn dus feitelijk helemaal niet goedgekeurd, en dat zijn ze ook nooit geweest. Dit betreft in ieder geval alle goedkeuringen voor Nedap stemcomputers alsmede de (momenteel geschorste) goedkeuring voor de Sdu NewVote. U heeft de keuze uit twee elkaar uitsluitende mogelijkheden om te beargumenteren dat de goedkeuringen rechtsgeldig zijn afgegeven. We geven hieronder kort aan waarom deze opties geen soelaas bieden.

Optie één

Indien u argumenteert dat ISS en Elektor (en de pc's waarop deze bij de gemeenten zijn geïnstalleerd) onderdeel uitmaken van de stemmachine (in de definitie van de Regeling) dan zou

deze hard- en software combinatie dus ook goedgekeurd moeten zijn. Immers, ISS en Elektor, alsmede de pc's met Microsoft Windows waar deze software op draait, maken deel uit van de hulpapparatuur waarover artikel 1 van de Regeling spreekt.

Maar zo'n argumentatie zou betekenen dat er een stroom goedkeuringsbesluiten zou moeten liggen voor alle versies van de gebruikte software (ISS en Elektor) alsmede voor alle hardware waarop deze software mag lopen. Iets zeer vergelijkbaars deed men destijds voor "RS-Vote". Deze software-oplossing was de voorloper van de NewVote van Sdu Uitgevers. Met deze software konden de gemeenten zelf zogenaamde 'Stem-pc's' maken: gewone kantoor-pc's onder Windows 95 met een aanraakscherm. Maar alleen bepaalde expliciet in de goedkeuring genoemde merken en modellen pc's waren toegelaten.

Zo'n stroom goedkeuringen ligt er niet: Nedap/Groenendaal brengt voor elke verkiezing een nieuwe versie van de ISS software uit. De handleiding van het Integraal StemSysteem Gemeenten (Nedap/Groenendaal, 1 december 2001, p. 3) zegt daarover: "Het Integraal Stemsysteem is nog voortdurend in ontwikkeling en zal de technologische veranderingen ook in de toekomst zo veel mogelijk blijven volgen. Vandaar dat bij elke nieuwe verkiezing nieuwe programmatuur wordt verstrekt, waarin de laatste gezichtspunten steeds zijn verwerkt, voor zover die binnen een standaardpakket kunnen worden opgenomen. NB Het is niet toegestaan en bovendien zeer gevaarlijk, om een verkiezing uit te voeren met een achterhaalde programmaversie."

Ook uit het rapport Stand van zaken automatisering rond verkiezingsproces (Het Expertise Centrum, 28 mei 1999, p. 6) blijkt dat van ISS voortdurend nieuwe versies verschijnen: "Voor elke verkiezing wordt een nieuwe versie van de programmatuur verstrekt, waarin de voor die verkiezing relevante (vaste) gegevens zijn opgenomen en, indien van toepassing, de tijdens de vorige verkiezing geconstateerde fouten zijn gecorrigeerd."

Hoewel de testrapporten van TNO geheim zijn en wij dus niet met zekerheid kunnen vaststellen wat wel en niet getest is, staat het vast dat de goedkeuringen voor de Nedap stemcomputers in een lagere frequentie zijn toegekend dan de verschijning van nieuwe versies van de Nedap ISS software. Daaruit volgt logischerwijs dat de Nedap ISS software niet goedgekeurd is in de zin de van Regeling voorwaarden en goedkeuring stemmachines 1997. TNO heeft ISS nog nooit aan een test onderworpen.

Optie één gaat dus niet op, in dit geval zijn de goedkeuringen ongeldig.

Optie twee

Als u zou argumenteren dat de ISS software en de pc waarop die draait geen onderdeel zijn van de "stemmachine" dan ontsnapt hij aan de noodzaak om die hard- en software deel te laten uitmaken van het goedkeuringsproces. Maar in dat geval bezitten de stemcomputers niet alle functionaliteit die de wet van ze verlangt en worden belangrijke functies zoals het invoeren van de kandidatenlijsten dus de-facto buiten het goedkeuringsproces gehouden.

Zo spreekt de Bijlage Voorwaarden voor stemmachines in artikel 3, lid 1, over het "invoeren en vastleggen van de kandidatenlijsten in het geheugen van de stemmachine". De Nedap stemcomputer kan deze functionaliteit alleen bezitten wanneer tevens gebruikt wordt gemaakt van ISS. Wanneer ISS volgens u geen deel uitmaakt van de stemmachine (zoals gedefinieerd in de Regeling) dan bezit de stemmachine niet de functionaliteit die volgens de Regeling vereist is.

Optie twee gaat dus ook niet op, ook in dit geval zijn de goedkeuringen ongeldig.

Procedure

Wij zijn van mening dat het hier niet gaat om een vormfout maar om het zoveelste teken dat de goedkeuringsprocedure voor stemcomputers niet deugt. Overigens was dit probleem eerder aan het licht gekomen wanneer de testrapporten van de stemcomputers openbaar waren.

Verzoek

Wij verzoeken u daarom de goedkeuringen voor alle bestaande stemcomputers in te trekken en ervoor zorg te dragen dat de huidige stemcomputers niet zonder nieuwe (en dit keer volledige) keuring bij verkiezingen worden ingezet.

Wij verzoeken u aldus te besluiten en het besluit voor 1 februari 2007 aan ons bekend te maken. Wanneer u niet binnen de gestelde termijn besluit, zullen wij dit als een negatieve beslissing opvatten.

Hoogachtend,

R.V. Gonggrijp

Stichting "Wij vertrouwen stemcomputers niet"